

Нутриціологія: наука про живлення здорової та хворої людини. Основні принципи раціонального харчування для медичних працівників.

- Взаємозв'язок їжі, здоров'я та довголіття.
- Завдання нутриціології в сучасній медицині.

Основні поняття нутриціології

Нутрієнти

— харчові речовини (білки, жири, вуглеводи, вітаміни, мінерали).

Макронутрієнти

— речовини, необхідні у великих кількостях (енергія та пластичний матеріал).

Мікронутрієнти

— речовини, необхідні в міліграмах (регулятори процесів).

Харчовий статус

— стан здоров'я, зумовлений рівнем надходження та засвоєння нутрієнтів.

Енергетичний баланс

організму

Закон збереження енергії: Енергія, що надходить з їжею, має дорівнювати енергетичним витратам організму.

01

Складові

енерговитрат: витрати енергії (дихання, серцебиття у стані спокою).

0

2 Специфічна динамічна дія їжі (енергія на перетравлення).

0

3 Фізична активність.

Наслідки порушення: Ожиріння (профіцит) або аліментарна дистрофія (дефіцит).

Білки — головний пластичний матеріал

Функції: Будівельна, ферментативна, гормональна, імунна (антитіла).

Норма: В середньому 1-1.2 г на 1 кг маси тіла.

Джерела: Тваринні (повний набір амінокислот) та рослинні.

Клінічне значення: При дефіциті білка спостерігається набряклість, зниження імунітету, уповільнення регенерації тканин.

Жири (Ліпіди) — енергія та гормони

Функції: Енергозапас, теплоізоляція, синтез стероїдних гормонів, засвоєння вітамінів А, D, Е, К.

- **Класифікація:**

Насичені (тваринні) — надлишок веде до атеросклерозу.

Ненасичені (рослинні олії, риба) — Омега-3 та Омега-6 (захист судин).

Трансжири: Штучно створені жири (фастфуд, маргарин), що провокують запальні процеси.

Вуглеводи — джерело швидкої енергії

Прості (швидкі):

Цукор, солодоці. Швидко піднімають рівень глюкози в крові та провокують викид інсуліну.

Складні (повільні):

Крупи, цільнозерновий хліб, овочі. Забезпечують тривалу ситість.

Клітковина (харчові

волокна) вліється, але необхідна для перистальтики кишечника та живлення мікробіоти.

Вітаміни та мінерали (Мікронутрієнти)

Водорозчинні (С, група В): Не накопичуються, потребують щоденного надходження.

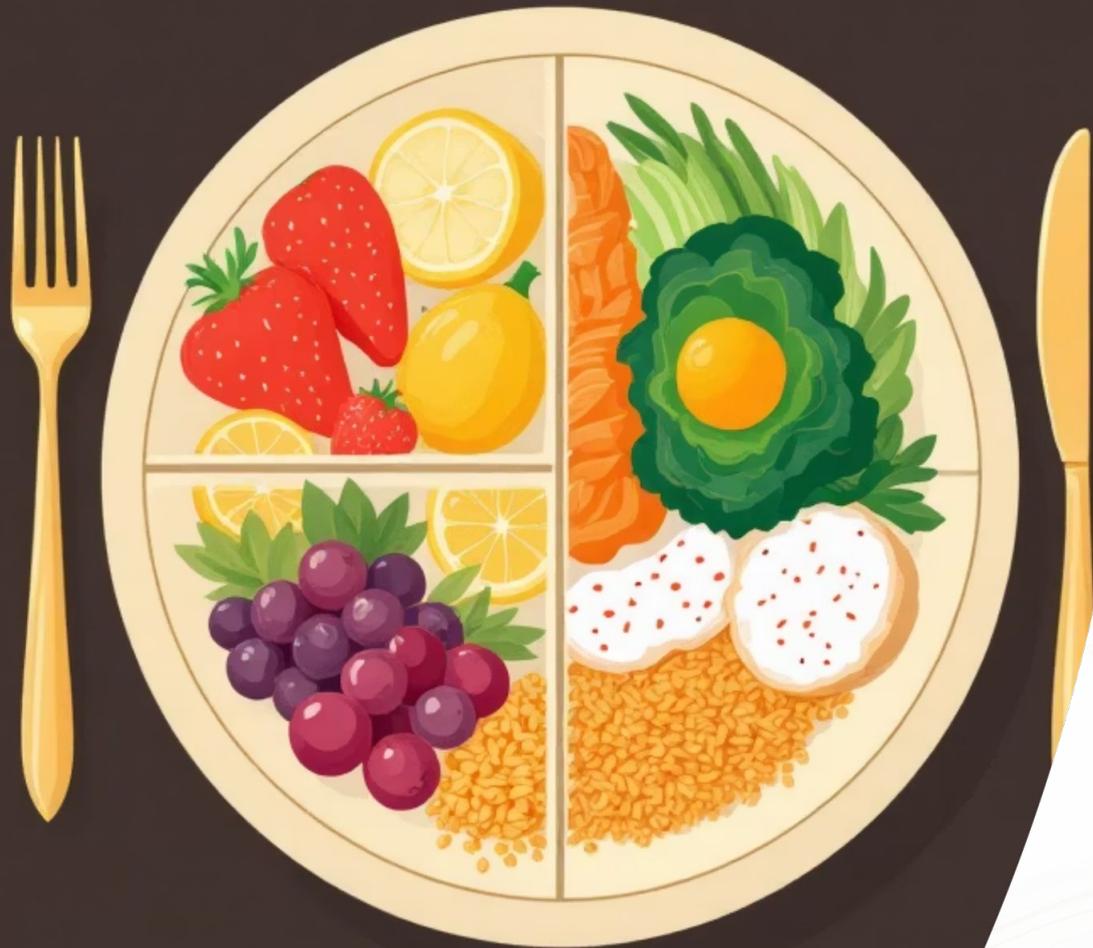
Жиророзчинні (А, D, Е, К): Можуть накопичуватися (ризик гіпервітамінозу).

Макроелементи: Кальцій (кістки), Калій (серце), Натрій (водний баланс).

Мікроелементи: Залізо (гемоглобін), Йод (щитоподібна залоза), Цинк (імунітет).

H A R V A R D

Сучасна модель харчування: «Гарвардська тарілка»

50% овочі та фрукти (більше овочів).

25% цільнозернові продукти (каші, бурий рис).

25% корисні білки (риба, птиця, бобові, горіхи).

Вода як головний напій. Обмеження солі (до 5 г/добу) та доданого цукру.

Харчові порушення та роль медсестри/фельдшера

Анорексія та булімія: Психічні розлади харчової поведінки.

Метаболічний синдром: Поєднання ожиріння, гіпертонії та діабету 2 типу.

Роль медика: Навчити пацієнта читати етикетки продуктів, розраховувати ІМТ (Індекс маси тіла) та вести щоденник харчування.

Формула здоров'я

(Висновки)

Харчування має бути: збалансованим, різноманітним та помірним.

- Немає «поганих» продуктів, є неправильна кількість та частота вживання.
- Раціональна дієтологія — це найдешевший та найефективніший спосіб профілактики неінфекційних захворювань.